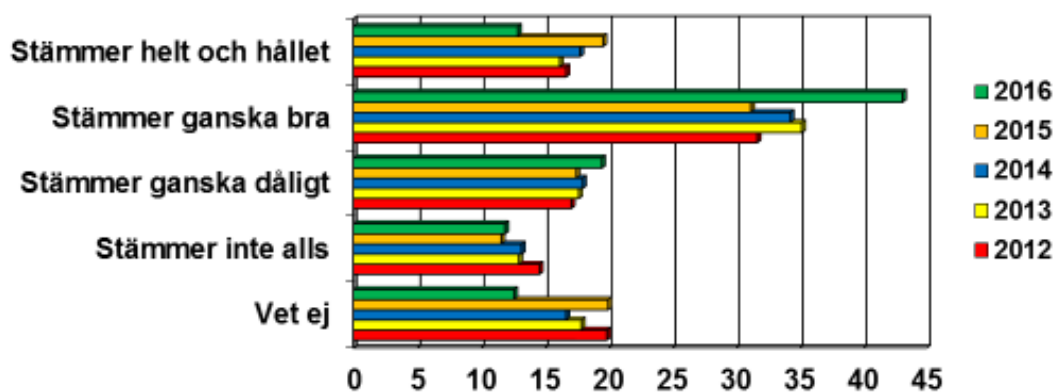

OPINION – 16

December
2016

En analys av resultaten i Sidas undersökning av svenska folkets kunskap om och intresse för utveckling och bistånd

Magnus Liljeström

Opinion –16

KUNSKAP, INTRESSE, VILJA?

Bakgrund

Sida har sedan 1974 låtit genomföra attitydundersökningar kring utvecklings- och biståndsfrågor. Den senaste mätningen genomfördes under perioden oktober– november 2016. Undersökningen speglar det uppdrag Sida har när det gäller att främja kunskapen kring utvecklingssamarbete (i rapporten och i några av frågorna används termen ”bistånd” som en synonym till utvecklingssamarbete) och situationen i de länder och områden där Sverige bidrar. En av de frågor som ställdes redan 1974 finns fortfarande kvar i undersökningen, nämligen den som handlar om inställningen till biståndsanslagets storlek.

Undersökningen gjordes som en webbenkät till ett riksrepresentativt urval inom Kantar Sifos webbpanel med 1 500 svarande. Svarsfrekvensen var 42,3 %, vilket innebär att 3 546 personer i webbpanelen har inbjudits att delta i undersökningen. Vid bearbetningen har Sifo gjort en viktning för att motverka att skevheter i bortfallet ger systematiska fel i materialet

Sida tidigare attitydundersökningar har genomförts som postenkäter med hjälp av Statistiska Centralbyrån, men då SCB inte längre erbjuder kunder att ställa frågor i postenkäter övergick Sida efter en prövning av olika alternativ till att låta genomföra sin undersökning med en webbpanel. Även denna metod har ambitionen att fånga in svar från ett riksrepresentativt urval. Jämförbarhet med tidigare undersökningar genomförda med annan metodik kan dock inte garanteras. Bland annat visar resultaten att andelen som svarar ”vet ej” är lägre i den nya undersökningen. En genomgång av frågor som tidigare har uppvisat ett förhållandevis stabilt svarsmönster visar på ganska små avvikelser i den nya undersökningen. På andra frågor finns större avvikelser men det är inte möjligt att fastslå i vilken utsträckning skillnaderna beror på förändringar i opinionen och i vilken utsträckning det beror på insamlingsmetod, urval och viktning för att hantera bortfallet.

Under mätperioden fick ett fall av korruption kopplat till Sidastöd stor uppmärksamhet i media. Under året hade också mycket uppmärksamhet givits åt att en större andel av det svenska biståndet går till flyktingmottagande i Sverige istället för till insatser i andra länder. På frågor som mäter förtroendet för det svenska biståndet och inställningen till biståndsanslagets storlek märks en nedgång i de positiva svaren, som troligen har ett samband med vad som uppmärksammas i media, men eftersom undersökningsmetodiken har förändrats är det inte möjligt att klart säga hur stor den effekten har varit.

Om rapporten

I denna rapport görs jämförelser mellan olika grupper av svarande baserade på kön, ålder, hushållsinkomst och utbildning. Jämförelser görs också med tidigare undersökningar.

I rapporten har frågorna delats in i följande kategorier:

- Kunskap om:
  - Det svenska utvecklingssamarbetets inriktning.
  - Situationen och utvecklingen i de delar av världen som är mottagare av svenskt utvecklingssamarbete.
  - Drivkrafterna bakom utveckling.
- Stödet för utvecklingssamarbetet.
- Förtroendet för utvecklingssamarbetet.
- Tilltron till utvecklingssamarbetets möjligheter att bidra till utveckling.
- Intresse och engagemang för utvecklingsfrågor.

Resultaten för varje fråga redovisas i ett diagram och med en text med kommentarer till eventuella förändringar och skillnader mellan olika grupper. Skalan avser i samtliga fall procent av dem som svarat på frågan.

De statistiska uppgifter om levnadsförhållanden i världen som refereras i rapporten är hämtade från Undp och Gapminder.

I rapporten används begreppen "svenskarna" och "svenska folket" som beteckning på dem som de svarande representerar. Definitionen av dessa begrepp är personer folkbokförda i Sverige i åldrarna 18–74 år.

1. KUNSKAP

1.1 Frågor om bistånd

Kännedomen om olika typer av biståndsinsatser, utifrån de breda kategorier som Sida använder sig av, jämförs i denna fråga.

Som diagrammet visar har en stor majoritet hört talas om de olika typerna av insatser, samtidigt som det finns tydliga

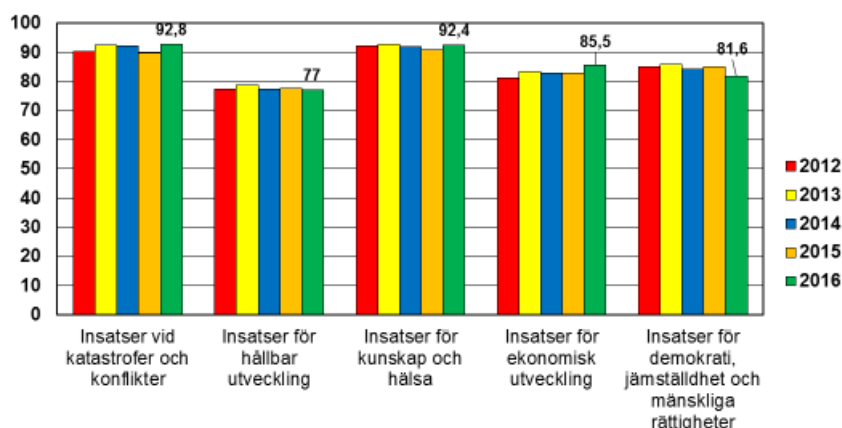
skillnader. Insatser inom sociala sektorer som hälsa och utbildning och insatser vid katastrofer och konflikter är mest kända. I botten, men med 77 procentens kännedom, finns insatser för hållbar utveckling.

Jämfört med tidigare mätningar, med annan metodologi, märks en minskning för demokrati och en ökning för insatser för ekonomisk utveckling som är större än de förändringar som tidigare har noterats. Om detta beror på de förändrade metoderna för undersökningen eller på en verklig förändring i opinionen går inte att säga. Som framgår av diagrammet har förändringarna över lag små mellan åren och även årets förändringar är måttliga, som mest 3,5 procentenheter.

- Skillnaderna mellan könen är mycket små.
- Skillnaden mellan olika åldersgrupper är tydlig så till vida att den yngsta gruppen anger en lägre kännedom än övriga.
- På samtliga frågor anger de med längst utbildning en högre kännedom än övriga.

Frågan har följande formulering: "Målet för det svenska biståndet är att fattiga människor ska få förutsättningar att förbättra sina levnadsvillkor. Har du hört talas

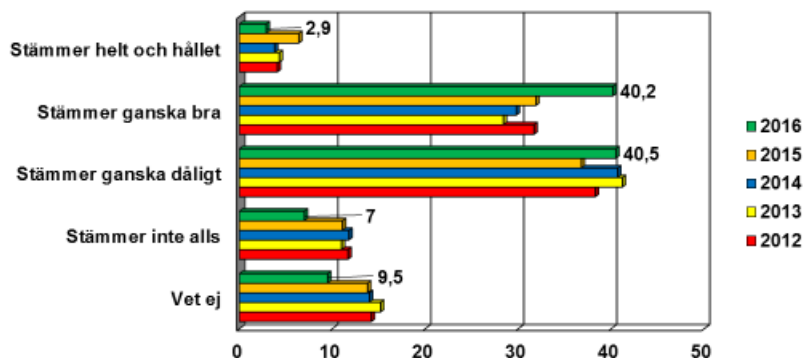
Kännedom om olika typer av biståndsinsatser

om att följande insatser görs? (Se bilaga1. för den exakta formuleringen av svarsalternativen.)

Svenskarna verkar dock inte själva tycka att de vet så mycket om bistånd. Nästan hälften, 48 procent, tycker *inte* att de har "en ganska god bild av hur Sverige arbetar med bistånd och utveckling i fattiga länder". 3 procent instämmer till fullo i påståendet och ytterligare 42 procent instämmer delvis. 10 procent svarar "vet ej".

Jag tycker att jag har en ganska god bild av hur Sverige arbetar med bistånd och utveckling i fattiga länder

- Åldersgrupperna över 45 år anger klart oftare än de yngre att de har en god bild av det svenska biståndet och det är i dessa grupper klart fler som instämmer i påståendet än som tar avstånd från det

På den här frågan märks tydliga skillnader jämfört med tidigare mätningar – respondenterna är mindre benägna att svara "vet ej", men också att välja ytterlighetsalternativen. De här skillnaderna förefaller hänga samman med förändringen i undersökningsmetod.

Observera att svaren inte säger någonting om vad de tillfrågade faktiskt vet om svenskt bistånd, utan bara om hur de själva bedömer sin kunskap.

Undersökningen innehöll också en ny fråga om de så kallade Globala målen, alltså de 17 mål för hållbar utveckling som världens ledare genom FN har kommit överens om att verka för och uppnå till år 2030. Ungefär hälften, 49 procent uppgav att de *inte* tidigare hade hört talas om dessa mål, medan 37 procent kände igen dem och 14 procent svarade vet ej. De äldre och de med högre utbildning angav oftare att de hade hört talas om de Globala målen.

Jämfört med de tidigare så kallade Milleniemålen, som antogs år 2000 och skulle uppnås fram till år 2015 förefaller det som om de nya Globala målen snabbare har blivit någorlunda välkända bland svenskarna.

Analys

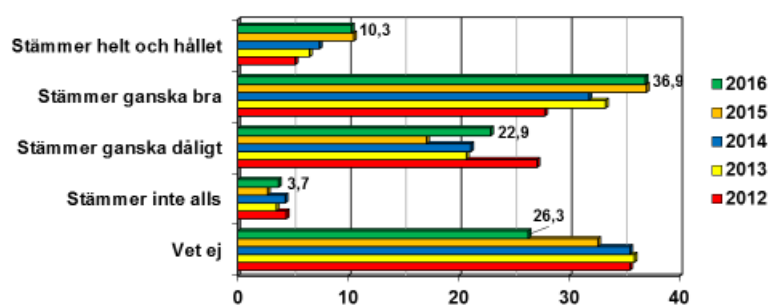
Svaren visar att svenskarna har en god bild av de huvudsakliga områden som det svenska utvecklingssamarbetet är inriktat på. Frågan är dock hur kunskapen ser ut under den mest övergripande nivån. Nästan hälften anser att de *inte* har en god bild av hur Sverige arbetar med bistånd. Sedan 2013 är det dock för varje år fler som tycker sig ha en god bild av det svenska biståndet. Fortsätter den trenden kommer det snart att vara fler som instämmer än som tar avstånd från påståendet att de har en god bild av Sveriges bistånd.

1.2 Frågor om utvecklingen i världen

Att utvecklingen i världen har varit snabb har länge varit ganska okänt. Denna fråga om levnadsvillkoren i "fattiga länder" har ställts sedan 90-talet och under lång tid var

Levnadsvillkoren i de fattiga länderna har förbättrats avsevärt under de senaste trettio åren

det betydligt fler som tog avstånd från påståendet än som instämde.

Det finns dock en stark långsiktig trend som innebär att allt fler instämmer i påståendet. År 2004 var det 19 procent som instämde helt eller delvis. I år är motsvarande siffra 47 procent.

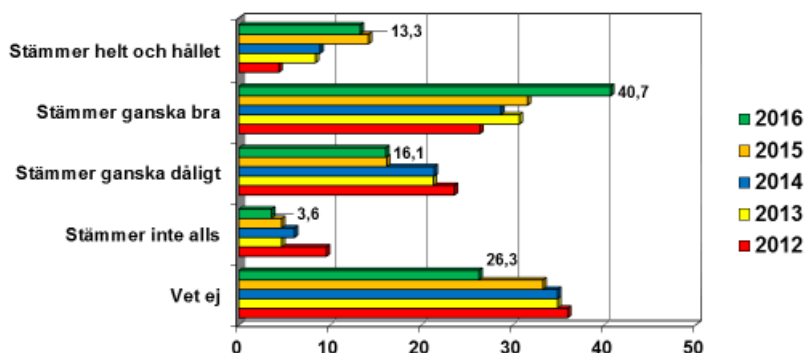
- Män instämmer oftare än kvinnor, 52 jämfört med 43 procent.
- De med högskoleutbildning instämmer också oftare än övriga.

Andelen som svarar "vet ej" är minskande, men fortfarande stor. Bland kvinnor är det klart vanligare än bland män att svara "vet ej" – 32 jämfört med 21 procent.

Minskningen av andelen vet ej-svar stämmer överens med bilden från många andra frågor och kan antas bero på den nya undersökningsmetodiken – deltagarna i en webbpanel är vanare att svara på enkäter och kan därmed vara mindre osäkra.

Sedan 2010 ställs också en fråga om hur barnadödligheten har utvecklats i "fattiga länder". Sedan 1990 har antalet barn som dör före fem års ålder mer än halverats. Detta har blivit mer och mer känt bland svenskarna. I år är det 53 procent som instämmer i påståendet. 20 procent tar helt eller delvis avstånd, medan 26 procent svarar "vet ej".

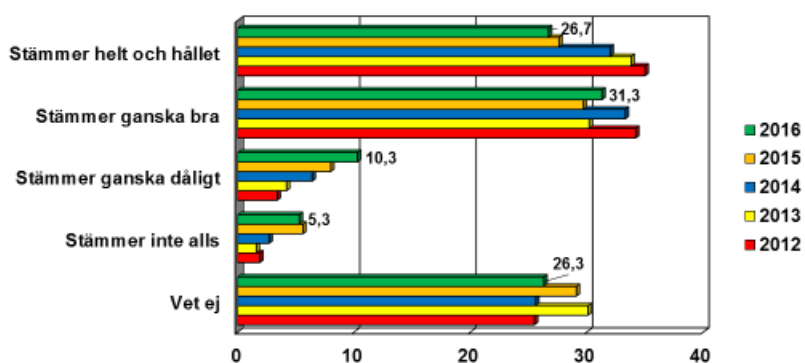
Jag tror att barnadödligheten i fattiga länder har minskat kraftigt de senaste tio åren

- Män instämmer oftare än kvinnor, 59 procent jämfört med 49 procent.
- De yngsta instämmer helt och hållet oftare än andra åldersgrupper.

Svårare blir det när frågan handlar om befolkningsutvecklingen i världen. Antalet människor fortsätter att öka, men antalet barn som föds i världen ökar inte längre år

Antalet barn som föds i världen ökar för varje år

för år. Detta är dock i stort sett okänt för svenska folket, vilket visas tydligt av svaren på denna fråga: En majoritet, 58 procent, instämmer i påståendet att antalet födda i världen ökar för varje år. 26 procent svarar vet ej medan endast 16 procent tar helt eller delvis avstånd.

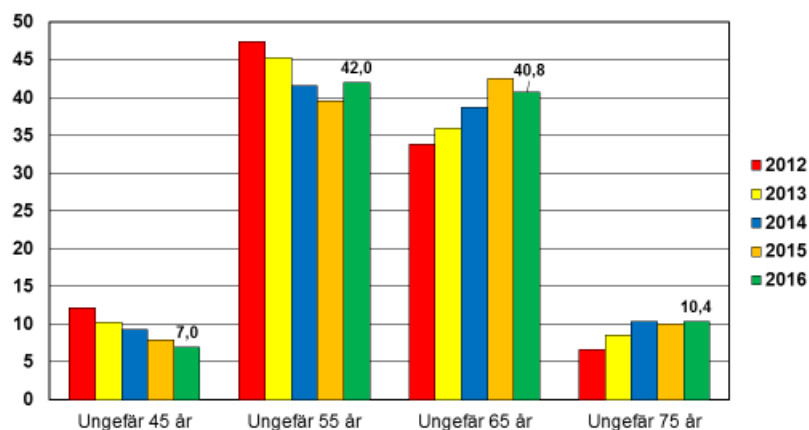
Det finns dock en tydlig trend mot att färre och färre instämmer i påståendet och att fler och fler tar avstånd, det vill säga i riktning mot en mindre felaktig bild. Det märks små skillnader mellan olika grupper. De högtbildade har dock en något mindre felaktig bild än övriga.

Undersökningen innehåller också fyra frågor som är inriktade på särskilda mått på levnadsförhållanden i specifika länder. Den första handlar om den förväntade medellivslängden i Vietnam.

Här finns en trend mot en mer positiv syn på verkligheten. Men bilden är fortfarande överdrivet pessimistisk. Endast 10 procent svarar att medellivslängden är ungefär 75 år, vilket är det korrekta svaret.

- Det är de äldsta svarande som har den mest negativa bilden, medan de mellan 30 och 44 år har den minst felaktiga uppfattningen.
- Kvinnor svarar rätt oftare än män, 12 jämfört med 8 procent svarar 75 år.
- Utbildning spelar också in – de med universitetsutbildning svarar rätt betydligt oftare än övriga – 12,6 procent jämfört med 7,9 procent för dem med gymnasieutbildning och 3,4 procent för dem med endast grundskola bakom sig.

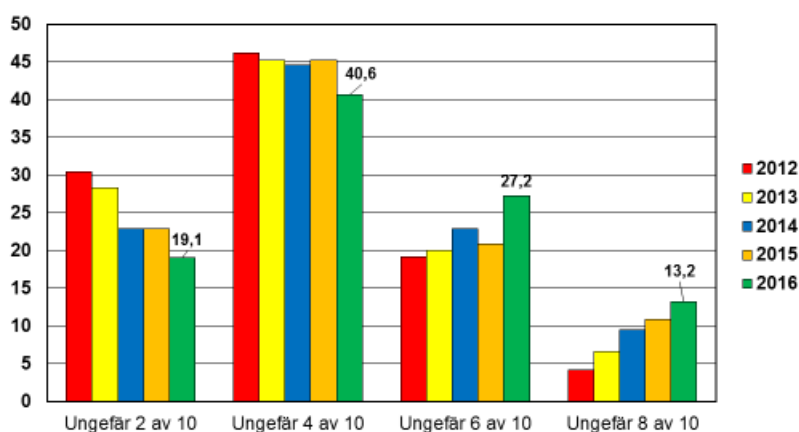
Vad vet vi om världen?
Hur hög är medellivslängden i Vietnam?

Nästa fråga handlar om en av de viktigaste förutsättningarna för utveckling, nämligen utbildning. Hur ser det ut med läskunnigheten i Tanzania, ett av de länder där det svenska biståndet har varit verksamt längst?

Också på denna fråga märks en trend mot en mer korrekt verklighetsbild. Men det är en fortfarande en klar majoritet av de svarande – 60 procent – som tror att läskunnigheten bland unga i Tanzania är mindre än 50 procent. Endast

Vad vet vi om världen?
Hur stor är läskunnigheten bland ungdomar (15-24 år) i Tanzania?

13 procent svarar att ungefär 8 av 10 ungdomar kan läsa och skriva, vilket är det korrekta svaret.

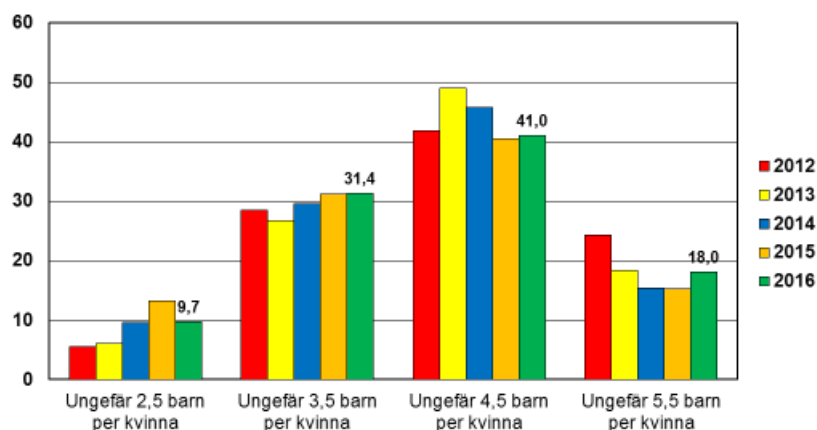
Faktum är att endast två länder i världen (Tchad och Burkina Faso) har en läs- och skrivkunnighet bland ungdomar som ligger under 50 procent.

Det är de med längst utbildning som har den minst felaktiga bilden. Skillnaderna mellan könen är försumbar.

Den tredje frågan handlar om barnafödande. Detta är ett område där det har skett stora förändringar de senaste decennierna, förändringar som inte är välkända.

Hur många barn föder kvinnor i Bangladesh i genomsnitt? Var tionde respondent svarar att det föds ungefär 2,5 barn per kvinna, vilket är det mest korrekta svaret. (Siffran var 2,2 för år 2013)

Vad vet vi om världen?
Hur många barn per kvinna föds det i Bangladesh?

Det är en majoritet som väljer något av de två högsta alternativen och den tidigare trenden i riktning mot en mer realistisk bild bryts i år. Detta är den enda kunskapsfråga där årets svar indikerar en mer felaktig bild än tidigare. Det finns alltså anledning att följa utvecklingen för att se om detta är ett tillfälligt brott

i trenden eller om uppfattningen att länder som Bangladesh fortsätter att ha ett högt barnafödande har förstärkts.

Det är de äldsta som har den mest felaktiga bilden och kvinnor väljer oftare än män det högsta svarsalternativet.

Den snabba utveckling som har skett i Bangladesh och många andra länder är alltså tämligen okänd. Just när det gäller Bangladesh har utvecklingen varit mycket snabb:

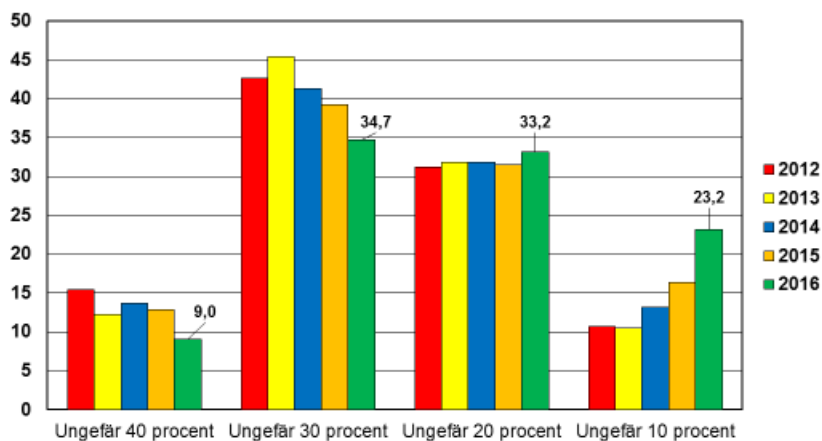
1985 föddes ungefär 5,5 barn per kvinna.

1990 föddes ungefär 4,5 barn per kvinna.

1997 föddes ungefär 3,5 barn per kvinna.

2006 föddes ungefär 2,5 barn per kvinna.

Vad vet vi om världen?
Hur stor är barnadödligheten i Kenya?
(Andel barn som dör före 5 års ålder)

På den tidigare frågan om barnadödlighet var det tydligt att den positiva utveckling som har skett inte är allmänt känd. Den bilden befästs när det handlar om ett enskilt land, i detta fall Kenya, även om trenden i riktning mot en mindre felaktig bild är tydlig.

I år är det nästan en fjärdedel, 23 procent, som svarar att ungefär 10 procent av de kenyanska barnen som dör, vilket är det mest korrekta svaret. (Siffran var 8,9 procent för år 2010). Allt färre väljer det mest pessimistiska alternativet och allt fler väljer något av de två lägsta alternativen. Bilden har alltså blivit klart mer realistisk, men det är fortfarande en majoritet som har en föråldrad verklighetsbild.

- Män svarar "rätt" oftare än kvinnor: 26 jämfört med 20 procent.
- Högutbildade är den grupp där flest väljer "rätt" svar.
- De yngsta har en mer felaktig bild än övriga.

Faktum är att inget land i världen idag har en barnadödlighet på över 20 procent. Högst ligger Angola på 15,7 procent. Redan 1967 lämnade det sista landet 40-procentsnivån och 1992 låg samtliga länder under 30-procents barnadödlighet. 2007 gick Angola som sista land under 20-procentsgränsen. (Källa: www.gapminder.org)

Analys

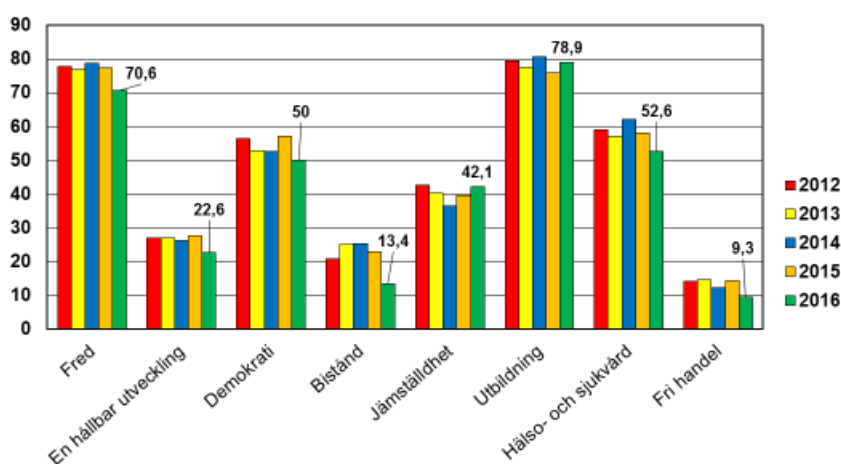
Årets resultat visar på en fortsatt positiv utveckling av svenskarnas bild av situationen och utvecklingen i världen. Trots det är det fortfarande den överdrivet pessimistiska bilden som dominerar.

Redan på 90-talet visade ett antal kvalitativa och kvantitativa undersökningar som Sida lät göra att svenskarnas bild av "u-länder" var en bild av djupt elände, där det inte syntes några förbättringar. Sedan dess har det skett en tydlig förändring av bilden, vilket visas av svaren på frågan om hur levnadsvillkoren i fattiga länder har förändrats. När frågan handlar om "fattiga länder" eller "u-länder" finns alltid en risk att de svarande ser de allra mest utsatt länderna för sina ögon. De nya frågorna med konkreta exempel från länder som under många år varit mottagare av svenskt bistånd visar att eländesbilden består, även om en växande grupp har en realistisk bild.

Fortsätter utvecklingen i den riktning som de senaste årens undersökningresultat pekar på kan dock en i huvudsak realistisk bild komma att dominera inom något tiotal år.

1.3 Frågor om utvecklingens drivkrafter

Vad är viktigt för att fattigdomen i världen ska minska?

Vad är det då som får utvecklingen att gå framåt? Vilken bild har svenskarna av utvecklingens drivkrafter?

Undersökningen innehåller en fråga som speglar detta. De svarande har fått välja mellan olika alternativ¹ och markera högst fyra viktiga faktorer som kan bidra till minskad fattigdom i

världen. De flesta har också valt att ange fyra svarsalternativ – i snitt har man satt 3,4 kryss.

Som framgår av diagrammet ligger "utbildning" i topp med kryss från 79 procent av de svarande. Över 70 procent väljer "fred", medan ungefär hälften kryssar för "hälsa- och sjukvård" och "demokrati".

¹ I bilaga 1 finns hela frågeformuläret med de fullständiga beskrivningarna av svarsalternativen.

- Kvinnor prioriterar jämställdhet, utbildning samt hälso- och sjukvård betydligt högre än männen, som istället är överrepresenterade bland dem som väljer frihandel.
- De äldsta är den grupp som prioriterar fred högst.
- De med högskoleutbildning är den grupp som prioriterar utbildning högst.

Jämfört med tidigare år märks dels att de svarande väljer färre alternativ i år, 3,4 jämfört med 3,7 i fjol, dels en kraftig minskning av andelen som väljer alternativet "bistånd".

Analys

Jämfört med tidigare mätningar märks nedgångar för sex av åtta alternativ, men den inbördes ordningen har inte förändrats. Svaren stämmer hyggligt väl överens med vad som brukar betonas av utvecklingsforskare, även om vikten av fri handel nog värderas högre av forskare än av den svenska allmänheten. Generellt brukar dock de svarande ge hög vikt åt faktorer som är påtagliga för den enskilda människan, medan "systemfaktorer" ofta rankas lägre.

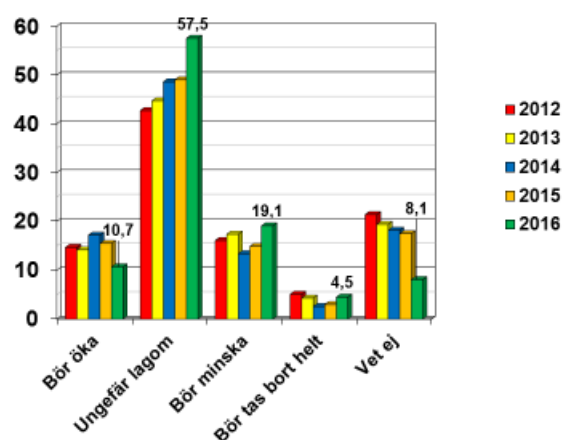
Alternativen är av mycket olika karaktär. Exempelvis kan ju alternativet "bistånd" vara inriktat på att stärka alla de övriga faktorerna.

2. STÖDET FÖR UTVECKLINGSSAMARBETET

Den första undersökningen av svenska folkets "biståndsvilja" gjordes redan 1956 och fokus har främst legat på hur mycket Sverige ska ge i bistånd. Sedan 90-talet har dock Sida ställt frågor som mer fokuserar på hur viktigt de svarande tycker att det är med bistånd.

Diagrammet baseras på frågan "Hur ser du på biståndsanslagets storlek?" Det är 68 procent som kan beskrivas som positiva till dagens biståndsnivå eller vill att den ska öka, medan 24 procent är negativa och vill se ett minskat eller slopat bistånd. Övriga 8 procent svarar "vet ej".

Inställning till biståndsanslaget Förändring 2012-2016

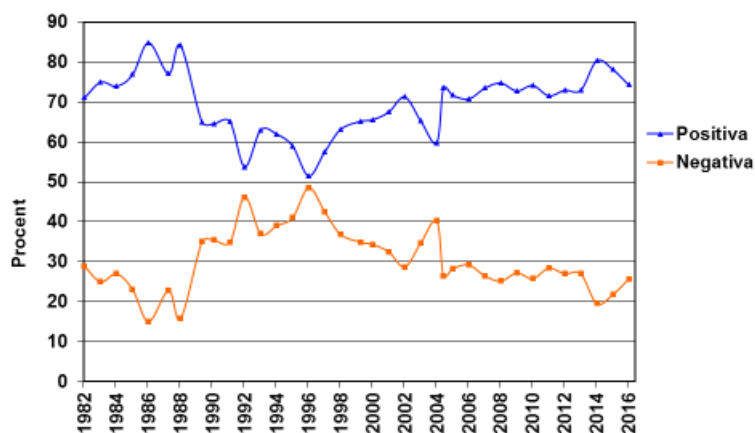

- Det är markanta skillnader mellan hur män och kvinnor svarar. 30 procent av männen är negativa jämfört med 18 procent av kvinnorna. Utbildning spelar också en tydlig roll: Andelen positiva är 74 procent bland högskoleutbildade, jämfört med 60 procent bland dem med endast grundskolestudier.
- Ålder spelar mindre roll: de yngsta (18–29 år) är visserligen mer benägna än andra att tycka att biståndsanslaget ska öka; 14,2 procent svarar så. Men när de positiva svaren slås ihop är de yngsta inte mer positiva än genomsnittet. Samtidigt svarar denna grupp "vet ej" dubbelt så ofta som övriga.
- Inkomst spelar på denna fråga ingen signifikant roll.

Jämfört med tidigare mätningar märks några tydliga skillnader:

- Andelen som svarar "vet ej" har mer än halverats – från 17,5 till 8,1 procent.
- Andelen som svarar "bör öka" minskar samtidigt tydligt, från 15,5 till 10,7 procent.

Inställningen till biståndsanslaget 1982-2016 (justerat för vet ej och ej svar)

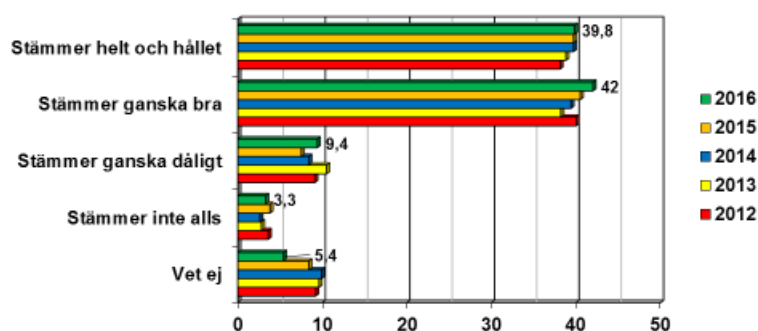

För jämförelser över längre tid har de som svarar "bör öka" eller "ungefär lagom" lagts samman i en grupp - "positiva" medan de som svarar "bör minska" eller "slopas helt" har kategoriserats som "negativa". Samtidigt har vet ej-svaren räknats bort för att justera för förändringar i storleken på den gruppen.

Som grafen visar ligger årets resultat på ungefär samma nivå som den gjort i snitt de senaste tio åren. Uppgången 2005 på hela 14 procentenheter kom efter den uppmärksammade flodvågskatastrofen i Asien och sammanföll med ett kraftigt ökat givande till det frivilliga biståndet.

Om man ställer en fråga som inte är kopplad till biståndets storlek märks en mycket stark övervikt för dem som tycker att det är viktigt att Sverige bidrar till utveckling i de fattiga länderna. 82 procent instämmer helt eller delvis i påståendet medan 13 procent tar avstånd och 5 procent svarar "vet ej".

Jag tycker att det är viktigt att Sverige bidrar till utveckling i de fattiga länderna

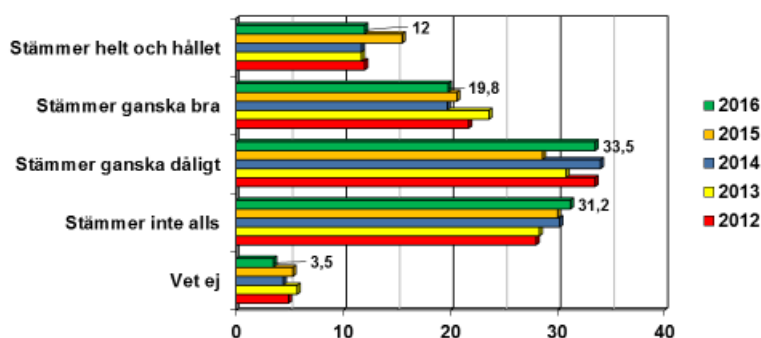
Här märks mycket tydliga skillnader mellan könen: 7,3 procent av kvinnorna svarar "stämmer inte alls" eller "Stämmer ganska dåligt". Motsvarande siffra för männen är 18,2 procent, alltså mer än dubbelt så stor andel.

De yngsta är mest positiva - hela 45,3 procent av dem svarar "stämmer helt och hållet". Utbildning spelar också in, ju längre skolgång desto större andel svarar "stämmer helt och hållet".

Förändringarna jämfört med tidigare år är små, främst är det andelen osäkra som har minskat.

Hur frågan formuleras har dock stor betydelse för svarsbilden. Det visar diagrammet till höger, som beskriver hur de svarande förhåller sig till påståendet ”Sverige har nog med egna problem som borde lösas först, sedan kan vi börja tänka på andra länder.” Det är betydligt fler som instämmer i det negativa påståendet än som tar avstånd på den tidigare positivt formulerade frågan.

Sverige har nog med egna problem som borde lösas först, sedan kan vi börja tänka på andra länder.

Men även denna fråga visar på ett starkt stöd för biståndet. En klar majoritet, 64,7 procent, tar avstånd från påståendet, medan 31,8 procent instämmer helt eller delvis.

- Kvinnor tar avstånd i högre grad än män, 38,4 respektive 24,0 procent väljer alternativet ”stämmer inte alls”.
- Motsvarande skillnader finns mellan utbildningsgrupper där 39,7 procent av de svarande med högskoleutbildning helt tar avstånd.
- De äldsta, de i åldrarna 60–74 år sticker också ut – 38 procent tar helt avstånd från påståendet.

I fjol ökade andelen som instämde för att i år återgå till 2014 års nivå. En orsak till fjolårets ”puckel” kan ha varit den stora mängd asylsökande som då sökte sig till Sverige.

Analys

”Biståndsviljan” såsom den har mätts sedan mer än 50 år ligger på ungefär samma nivå som det senaste decenniet, men klart lägre än i fjol. Den förändrade undersökningsmetodiken gör jämförelsen osäker. Men med tanke på att de frågor som mäter biståndsviljan utan koppling till pengar i stället visar på en ökad

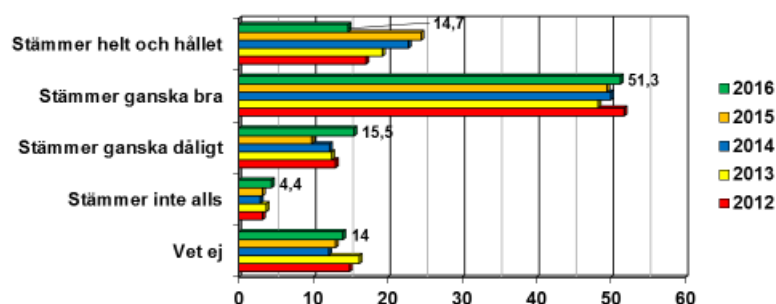
biståndsvilja är det rimligt att anta att uppmärksamheten kring ett korruptionsfall i Sidas bistånd har påverkat inställningen till hur mycket som ska satsas på bistånd.

3. FÖRTROENDET FÖR UTVECKLINGSSAMARBETET

Vilket förtroende har då de svarande för dagens svenska utvecklingssamarbete?

Andelen som uttrycker misstro är liten. 20 procent av de svarande tar helt eller delvis avstånd från påståendet att svenskt bistånd bidrar till en bättre värld. 14 procent svarar "vet ej", medan 66 procent instämmer i påståendet.

Svenskt bistånd bidrar till en bättre värld

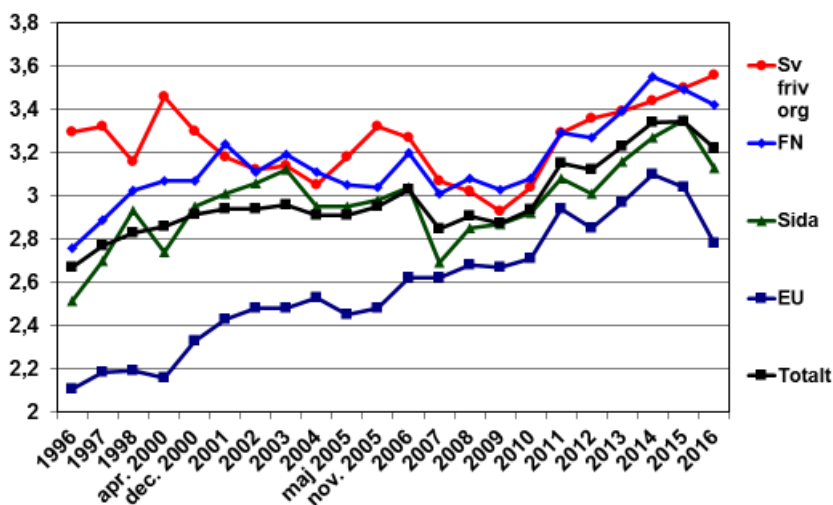
- Också här märks tydliga skillnader mellan könen: 27 procent av männen tar avstånd helt eller delvis, jämfört med 13 procent av kvinnorna
- Även bland de yngsta är det ovanligt att ta avstånd från påståendet – 13 procent väljer de svarsalternativen.

Jämfört med tidigare mätningar märks en tydlig förändring i det att färre instämmer och att den tydliga trenden med allt fler som instämmer helt bryts. Här är det omöjligt att avgöra om skillnaderna beror på den ändrade undersökningsmetodiken, ett minskat förtroende för svenskt bistånd eller en förstärkt bild av att världen inte blir bättre. Det är dock möjligt att även svaren på denna fråga har påverkats av det korruptionsfall som var aktuellt då undersökningen genomfördes.

De svarande får också möjlighet att sätta betyg på de olika genomförarna av svenskt utvecklingssamarbete, svenska frivilligorganisationer, FN, Sida och EU. Frågan lyder: Hur effektivt tror du att det svenska biståndet genom Sida/FN/EU/svenska frivilligorganisationer är? Betygen har getts på en skala från ett till fem. Diagrammet visar medelbetyg för de olika biståndskanalerna, samt för alla sammanräknade.

Betyg på biståndets effektivitet

I topp hamnar svenska frivilligorganisationer med ett snittbetyg på 3,6. FN:s bistånd får betyget 3,4 och Sida får 3,1 i snittbetyg. I botten hamnar EU-biståndet på 2,8.

Kvinnorna ger klart högre snittbetyg än männen för alla kanaler utan för frivilligorganisationerna,

där bägge könen ger ungefär lika höga betyg. Åldern spelar också en roll, de yngsta ger högre betyg än övriga åldersgrupper.

Jämfört med tidigare mätningar märks en nedgång i förtroendet för Sida, FN och EU. Detta kan hänga samman med det korruptionsfall i biståndet som uppmärksammades i media under mätperioden. I en mätning av svenskarnas bild av Sida som gjordes tidigare under hösten märktes ingen nedgång i förtroendet utan snarare en svag ökning, om än inom felmarginalen.

Analys

Förtroendet för det svenska utvecklingssamarbetet är på det hela taget starkt. Att två tredjedelar instämmer i påståendet att svenskt bistånd bidrar till en bättre värld visar att utvecklingssamarbetet har gott stöd hos den svenska befolkningen. Sett i ett längre perspektiv har betygen på effektiviteten i det svenska biståndet ökat markant.

Men förtroendet kan vara en färskvara. Skandaler eller misslyckanden inom enskilda biståndsprojekt färgar av sig och minskar förtroendet för helheten.

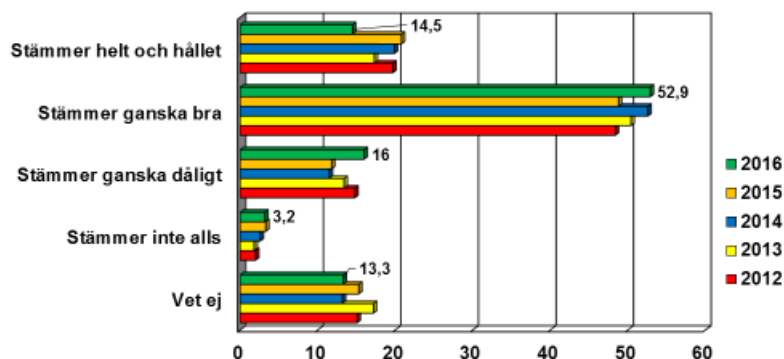
TILLTRO TILL BISTÅNDETS MÖJLIGHETER

Det frågorna om tilltro avser att mäta är om det är möjligt att bidra till betydande framsteg med utvecklingssamarbete som redskap. De allra flesta, två tredjedelar, tror att biståndet spelar en viktig roll för ett fattigt lands utveckling. Det är framför allt

alternativet ”stämmer ganska bra” som många – 53 procent – väljer. (Det är förmodligen också det alternativ som de flesta biståndskännare skulle välja.)

Bara 3 procent tar helt avstånd från påståendet och ytterligare 16 procent tar delvis avstånd. 13 procent svarar ”vet ej”.

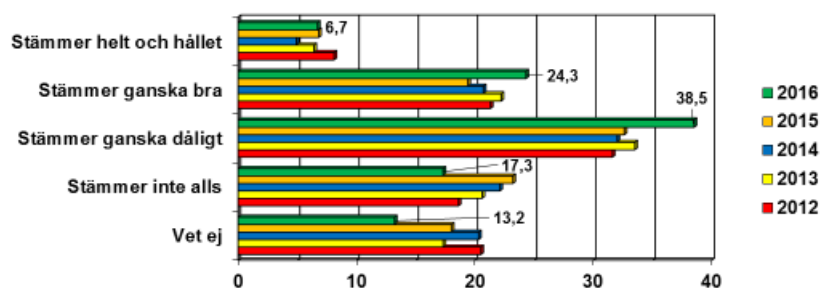
Biståndet spelar en viktig roll för ett fattigt lands utveckling

Här märks framför allt en skillnad mellan män och kvinnor. 12,6 procent av kvinnorna tar avstånd, helt eller delvis, medan motsvarande siffra för männen är 26 procent. Övriga bakgrundsvariabler påverkar inte svarsmönstret.

Tilltron mäts också med ett negativt påstående ”bistånd bidrar inte till att minska problemen i de fattiga länderna”. Här märks en övervikt för de positiva svaren, 56 procent tar avstånd från påståendet, 31 procent instämmer och 13 procent svarar ”vet ej”.

Bistånd bidrar inte till att minska problemen i de fattiga länderna

Män väljer oftare än kvinnor de skeptiska svarsalternativen. 37 Procent av männen instämmer helt eller delvis i påståendet, medan motsvarande siffra för kvinnorna är 25 procent.

Jämfört med i fjol är det fler som instämmer, lika många som tar avstånd och färre som svarar ”vet ej”. Tendensen att färre svarar ”vet ej” och att de två alternativen i mitten, ”ganska bra” och ”ganska dåligt” ökar går igen på flera frågor.

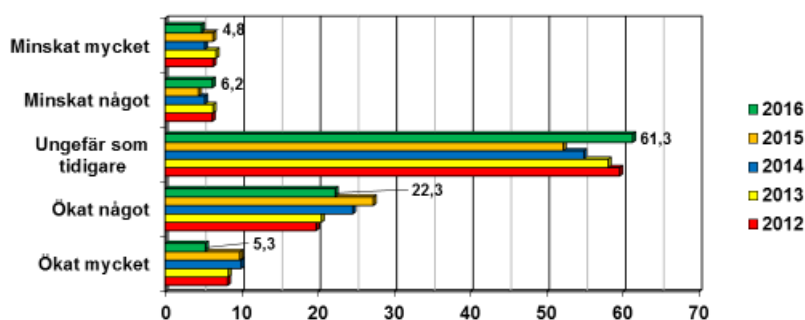
Analys

Även om många instämmer i att biståndet spelar en viktig roll i ett fattigt lands utveckling är det bara drygt hälften av de svarande som tar avstånd från det negativa påståendet. Den sammantagna bilden bidrar därför till misstanken att många av de svarande inte känner till några konkreta exempel där biståndet har gjort en skillnad. Det finns inga märkbara trender i svarsbilden för de här frågorna.

INTRESSE OCH ENGAGEMANG

I undersökningen finns fyra frågor som pejar de svarandes intresse och engagemang för utvecklingsfrågor. När de svarande själva får bedöma hur intresse och engagemang har förändrats är bilden positiv. Det är mellan två och tre gånger så många som anger ökande engagemang än som svarar att engagemanget har minskat. Majoritet anger dock svarsalternativet ”ungefär som tidigare”.

Har ditt engagemang och intresse för utvecklingen i fattiga länder ökat eller minskat under det senaste året?

Män anger oftare än kvinnor att engagemanget har minskat – 15 procent jämfört med 7 procent för kvinnorna. I den yngsta gruppen, 18–30 år, är det hela 44 procent som anger ett ökat engagemang. I samma grupp är det 7 procent som har ett minskat engagemang.

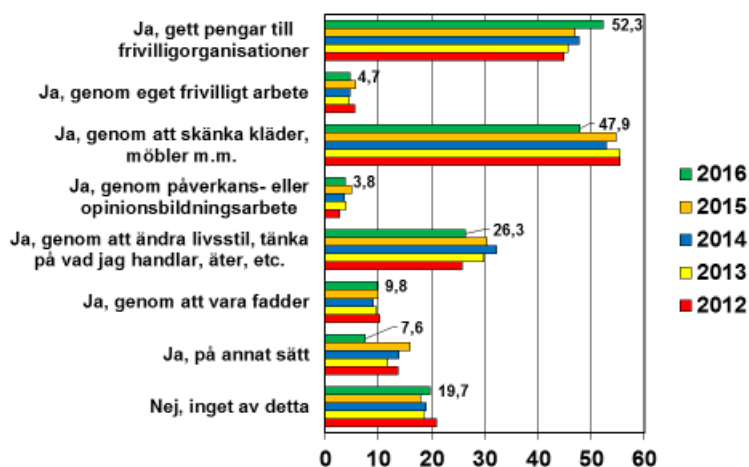
Jämfört med de senaste åren märks en minskning av andelen som anger ökat intresse.

När de svarande själva får uppge i vilken utsträckning de har bidragit till utveckling i fattiga länder är bilden mycket positiv. Det är endast 20 procent som uppger att de inte gjort någonting för att bidra till utveckling i fattiga länder. Här finns en signifikant skillnad mellan män och kvinnor i det att 27 procent av männen inte gjort någonting, medan motsvarande siffra för kvinnorna är 12 procent. Bland kvinnorna är

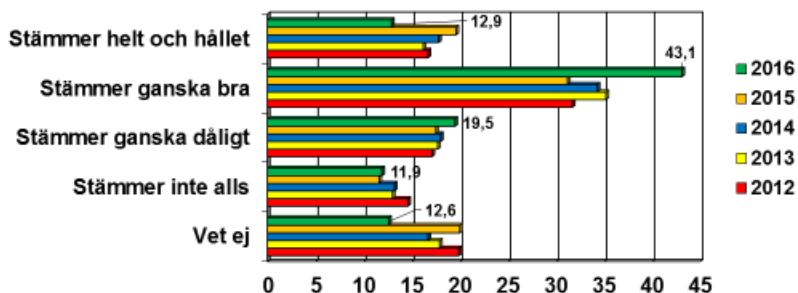
det klart vanligare att skänka pengar och saker och att ändra livsstil, tänka på vad man handlar etc.

När det gäller att skänka pengar finns en signifikant skillnad mellan inkomstgrupper. Ju högre hushållsinkomst desto vanligare att man ger bidrag till frivilligorganisationer. Samma sak gäller ålder, ju äldre desto vanligare att man skänker pengar.

Har du gjort något under det senaste året för att bidra till utvecklingen i de fattiga länderna?

Jag skulle vilja veta mer om svenskt bistånd

Hur står det då till med intresset att veta mer om utvecklingsarbetet? Drygt hälften av de svarande vill veta mer om svenskt bistånd, medan en knapp tredjedel tar avstånd.

Kvinnor instämmer klart oftare än män, 62 respektive 51 procent instämmer helt eller delvis.

I den yngsta gruppen, 18–29 år, är det hela 68 procent som instämmer helt eller delvis.

Också på denna fråga märks ett mönster i förändringen jämfört med tidigare mätningar i det att färre svarar "vet ej".

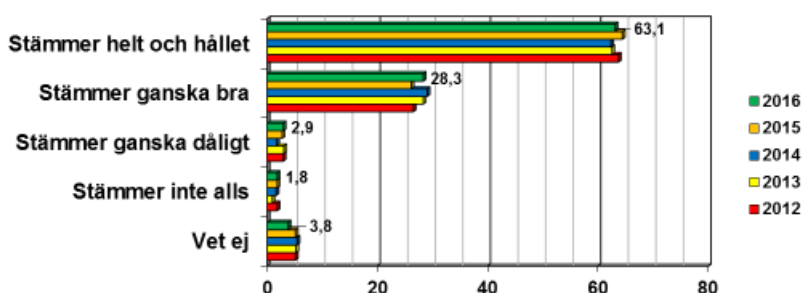
I undersökningen finns en fråga som avser att undersöka grunden för de svarandes engagemang – om det finns en moral/etik som drivkraft.

Svaren visar att det finns ett mycket starkt stöd för biståndets grundläggande solidaritetstanke. 91 procent instämmer, 5 procent tar avstånd och 4 procent svarar "vet ej".

Här finns tydliga skillnader mellan män och kvinnor: 7,5 procent av männen tar avstånd helt eller delvis, jämfört med 2,1 procent av kvinnorna.

Svarsmönstret uppvisar inga tydliga förändringar jämfört med tidigare år.

Alla människor har lika värde, av solidaritet bör man därför stödja dem som lever under omänskliga förhållanden.

Analys

Intresset och engagemanget för en bättre värld är stort och äkta, grundat i uppfattningar som kan uttryckas i termer av solidaritet eller medmänsklighet. Givetvis finns det alltid en tendens att de svarande vill ge en positiv bild av sig själva även i en anonym undersökning. Men även med viss prutmán på de positiva svaren är andelen som uttrycker solidaritet och som bidrar till utveckling överväldigande.

Viljan att lära känna biståndet närmare är också avsevärd: Drygt hälften av de svarande vill veta mer om svenskt bistånd.

Bilaga 1. Frågor och svarsalternativ

Här följer några frågor om det som kallas bistånd. Det kan också kallas internationellt utvecklingssamarbete eller u-hjälp. Som ett sammanfattande begrepp i följande frågor används uttrycket **bistånd**. Vissa av frågorna syftar på den text som står ovanför respektive fråga. Läs därför igenom denna innan du svarar på frågan.

Svenskt bistånd

19.

*Svenska staten ger fattiga länder stöd att bekämpa fattigdom, dvs. **internationellt bistånd**. Riksdagen har beslutat att det svenska biståndet ska vara en procent av vårt lands samlade inkomster (bruttonationalinkomsten). I år innebär det att 40 miljarder kronor går till bistånd, vilket är ungefär 4 000 kr per svensk invånare.*

Tycker du biståndsanslaget ovan bör ökas eller minskas?

Det bör ökas

Det är ungefär lagom som det är

Det bör minskas

Det bör tas bort helt

Vet inte/har ingen åsikt

20.

Sveriges bistånd går via många kanaler, som t ex Sida, FN, EU eller genom svenska frivilligorganisationer

Hur effektivt tror du att biståndet är via dessa olika kanaler?

Med effektivt menas att det når mottagarna och att rätt saker görs.

Markera ett kryss för varje rad.

Inte alls effektivt

Inte särskilt effektivt

Varken eller

Ganska effektivt

Mycket effektivt

Vet inte

a. Sida

b. FN

c. EU

d. Svenska frivilligorganisationer

21. Målet för det svenska biståndet är att fattiga människor ska få förutsättningar att förbättra sina levnadsvillkor. Har du hört talas om att följande insatser görs?

Markera ett svar per delfråga.

Ja, det har jag hört talas om

Nej, det var en nyhet för mig

a. Insatser för **demokrati, jämställdhet och mänskliga rättigheter** – exempelvis stöd till fungerande rättsväsende, till fria medier och för kvinnors rättigheter.

b. Insatser för **ekonomisk utveckling** – exempelvis stöd till småföretagande och till jordbruk och satsningar på vägar och annan infrastruktur.

c. Insatser för **kunskap och hälsa** - exempelvis stöd till skolor, utbildning och hälsovård.

d. Insatser för **hållbar utveckling** – insatser för miljö, för att säkra tillgången på livsmedel och för att möta klimathotet.

e. Insatser vid **katastrofer och konflikter** - stöd till utsatta människor vid konflikter och andra katastrofer, och vid återuppbyggnad.

Ditt eget engagemang

22. Har ditt engagemang och intresse för utvecklingen i fattiga länder ökat eller minskat under de senaste tre åren?

Ökat mycket

Ökat något

Det är ungefär som tidigare

Minskat något
Minskat mycket

23. Har du gjort något av följande, under det senaste året, för att bidra till att bekämpa fattigdomen i världen?

Flera alternativ får anges.

Ja, skänkt pengar till frivilligorganisationer
Ja, genom eget frivilligt arbete
Ja, skänkt kläder, möbler m.m.
Ja, med påverkans- eller opinionsbildningsarbete
Ja, genom att ändra livsstil, tänka på vad jag handlar, äter, etc
Ja, genom att vara fadder
Ja, på annat sätt
Nej, inget av detta

Dina synpunkter på utveckling och bistånd

24. Vad av följande tror du är viktigt, för att fattigdomen i världen ska minska?

Ange högst fyra av nedanstående alternativ.

Fred - Utan fred är det inte möjligt att skapa utveckling.

En hållbar utveckling - Skydd för miljön och insatser för att möta klimathoten.

Demokrati - Annars kommer ingen att lyssna på de fattiga.

Bistånd - Länder med mycket fattigdom behöver stöd utifrån.

Jämställdhet - Insatser för att ge kvinnor mer makt och möjligheter.

Utbildning - Då får människor en möjlighet att lyfta sig ur fattigdom.

Hälsa- och sjukvård - Sjukdom skapar otrygghet och fattigdom.

Fri handel - Då växer ekonomin och fattigdomen minskar.

Annat som inte nämnts ovan, nämligen... skriv i rutan nedan:

25. Hur väl instämmer du i följande påståenden:

Stämmer inte alls
Stämmer ganska dåligt
Stämmer ganska bra
Stämmer helt och hållet
Vet inte

- a. Sverige har nog med egna problem som borde lösas först, sedan kan vi börja tänka på andra länder.
- b. Svenskt bistånd bidrar till en bättre värld.
- c. De ansvariga för det svenska biståndet saknar en genuin insikt om förutsättningarna i de fattiga länderna.
- d. Antalet barn som föds i världen ökar för varje år
- e. Alla människor har lika värde, därför bör man stödja dem som lever under omänskliga förhållanden.
- f. Jag tycker jag har en ganska god bild av hur Sverige arbetar med bistånd och utveckling i fattiga länder.
- g. Jag tror att barnadödligheten i fattiga länder har minskat kraftigt de senaste tio åren.
- h. Biståndet spelar en viktig roll för ett fattigt lands utveckling.
- i. Jag skulle vilja veta mer om svenskt bistånd.
- j. Levnadsvillkoren i de fattiga länderna har förbättrats avsevärt under de senaste trettio åren.

k. Jag tycker att det är viktigt att Sverige bidrar till utveckling i de fattiga länderna.

l. Bistånd bidrar inte till att minska problemen i de fattiga länderna.

De globala målen

Förra året enades världens ledare om Agenda 2030 som innehåller 17 globala mål för hållbar utveckling. Tanken är att de Globala målen ska nås fram till år 2030. Har du tidigare hört talas om dessa mål?

Ja

Nej

Vet ej

Mått på fattigdom i världen

26. *Fattigdom och välfärd handlar inte bara om pengar. För att mäta fattigdom och välfärd är medellivslängd, läskunnighet, barnadödlighet och antal barn per kvinna viktiga mått. Här följer några frågor om hur det ser ut på olika håll i världen. Markera det alternativ som du tror stämmer med frågan även om du känner dig osäker på svaret.*

a) Ungefär hur hög tror du att medellivslängden är i Vietnam?

45 år

55 år

65 år

75 år

b) Ungefär hur stor del av ungdomarna (15-24 år) i Tanzania tror du kan läsa och skriva?

2 av 10

4 av 10

6 av 10

8 av 10

c) Ungefär hur många barn per kvinna tror du föds i Bangladesh?

2,5 barn per kvinna

3,5 barn per kvinna

4,5 barn per kvinna

5,5 barn per kvinna

d) Ungefär hur stor tror du barnadödligheten (andel barn som dör före 5 års ålder) är i Kenya?

40 procent

30 procent

20 procent

10 procent